

Versneld los van olie & gas: 18 voorstellen voor een noodplan

Sinds 24 februari wordt Oekraïne geteisterd door het geweld en de humanitaire gevolgen van de Russische invasie. Al meer dan 4 miljoen burgers zijn het land ontvlucht, miljoenen anderen zijn intern op de vlucht voor het geweld. Als internationale organisatie die zich al 50 jaar inzet voor vrede en milieu, **veroordeelt Greenpeace deze oorlog die wordt gefinancierd door fossiele brandstoffen en uranium.**

Wij roepen op tot een staakt-het-vuren en vragen Europa en België om een einde te maken aan de invoer van fossiele brandstoffen en uranium uit Rusland. Middels een nationaal pakket aan maatregelen moeten we onze afhankelijkheid van fossiele brandstoffen stevig en op korte termijn verminderen. Met name de kwetsbare gezinnen moeten hierin extra ondersteund worden.

Fossiele brandstoffen niet diversifiëren maar reduceren

Er was een oorlog op Europese bodem nodig om de ogen te openen voor onze afhankelijkheid van Russische fossiele brandstoffen, met name gas en olie, en uranium. Rusland levert 45% van het Europees gasverbruik en 27% van de olie. Rusland en Kazachstan leveren 40% van het uranium in de Europese Unie. Zowat 40% van de Russische begroting komt uit de olie- en gasexport. In 2021 betaalde België ongeveer 2 miljard euro aan fossiele brandstoffen uit Rusland. Vandaag gaat in Europa elke dag meer dan 1 miljard dollar naar de schatkist van Poetin om zijn oorlogsmachine te financieren.

Fossiele brandstoffen liggen aan de basis van de steeds verder escalerende klimaatcrisis en leiden lokaal bovendien tot de verwoesting van natuur en mensenrechtenschendingen. Dat maakt een **strategie van diversifiëring** - door olie-import meer te verschuiven naar andere (vaak ook problematische) regio's of bv. meer vervuilend schaliegas uit de Verenigde Staten te importeren - anno 2022 een **simpelweg onaanvaardbaar antwoord** op deze oorlog, maar ook de klimaat-, natuur- en energiecrisis.

Bovendien zou substitutie met andere leveranciers van olie, gas, en steenkool voor nog hogere prijzen op de wereldmarkt kunnen zorgen. Dat zou niet alleen de armere landen en gezinnen extra hard treffen, maar ook leiden tot een waardestijging van de Russische export, ook al zou het exportvolume dalen.

Greenpeace lanceert daarom dit **dringend pleidooi aan alle regeringen voor een Belgisch noodplan** om onze afhankelijkheid van olie en gas zo snel mogelijk en op een sociaal rechtvaardige manier af te bouwen. Hiertoe is een versnelling nodig van gekende structurele maatregelen op de lange termijn (massale isolatie, energiebesparing en investeringen in hernieuwbare energie), maar evenzeer de uitrol van **maatregelen die al op korte termijn het verbruik van olie en gas kunnen doen dalen**.

3 speerpunten om ons verbruik te verminderen: transport, verwarming en elektriciteit

In 2020 was ruim 75% van onze finale energieconsumptie afkomstig uit fossiele brandstoffen. Olieproducten (goed voor 46%) worden vooral gebruikt in de transportsector, terwijl gas (27%) voornamelijk gebruikt wordt voor de verwarming van gebouwen, het opwekken van elektriciteit en industriële processen. De elektriciteitsmix (samen ongeveer 18% van de totale energievraag) varieert naargelang de beschikbaarheid van de kerncentrales: zijn deze minder beschikbaar, dan stijgt het gebruik van gas voor het opwekken van elektriciteit.

Willen we zo snel mogelijk onafhankelijk worden van Russisch gas en olie, dan moeten we **vooral ingrijpen in 1) de transportsector, 2) de verwarming van gebouwen en 3) het opwekken en verbruik van elektriciteit**. Het leeuwendeel van de gas- en olieconsumptie vindt plaats in deze sectoren.

De denktank Bruegel berekende dat Europa de consumptie van gas met minstens 10-15% moet doen dalen als de import van Russisch gas in de komende maanden zou stoppen. Dit is met enkele snelle maatregelen **relatief eenvoudig en met lage kost mogelijk, maar zal wel inspanningen vragen** van zowel de industrie, de tertiaire sector als de burger.

Greenpeace stelt alvast onderstaande maatregelen voor om al op **korte termijn** de consumptie van olie en gas drastisch te verminderen.

De 'Ik heb impact' informatiecampagne van de federale overheid is interessant, maar vervangt geen beleid. Alle overheden moeten aan de slag en moeten ook naar zichzelf in plaats van alleen naar de burger kijken. Het blijft wachten op concrete maatregelen, ook voor energiebesparing in de industrie, en is er geen ondersteuning van vooral kwetsbare gezinnen om energie te besparen.

1. MOBILITEIT

Verminder de vraag naar diesel en benzine. Versterk inkomens i.p.v. brandstof te subsidiëren.

1. Verlaag de **maximumsnelheid op snelwegen** tot 100 km/u. Een snelheidsverlaging leidt tot een significante daling in brandstofverbruik en afhankelijk van de gereden kilometers bespaart de automobilist ook honderden euro's per jaar. Dit biedt ook bijkomende winst op vlak van CO2-uitstoot, luchtkwaliteit, verkeersveiligheid en doorstroming van het verkeer.
2. Verlaag de ticketprijzen voor **trein, tram en bus**. Hierdoor wordt het openbaar vervoer al op korte termijn aantrekkelijker als alternatief voor de auto, zeker voor gezinnen die geconfronteerd worden met de hoge energie- en brandstofprijzen.
3. Faciliteer en beloon actieve mobiliteit: **fietsen en wandelen**. Maak extra middelen vrij voor lokale besturen om sneller te investeren in veilige fiets- en wandelinfrastructuur, premies voor kwetsbare gezinnen voor de aankoop van (bak)fietsen, sensibiliseringscampagnes,...
4. Ondersteun en faciliteer **autodelen** met elektrische voertuigen. Dit maakt elektrische voertuigen ook sneller toegankelijk voor meer mensen. Autodelen verlaagt bovendien het autobezit en het aantal gereden kilometers.
5. Voer met vaste regelmaat **autoloze zondagen** in de steden in. Ook tijdens de oliecrisis in de jaren '70 werden deze ingevoerd om het brandstofverbruik in te perken. Autoloze zondagen geven bovendien alle ruimte aan fietsers en voetgangers en sensibiliseren om ook tijdens de week de auto aan de kant te laten als het kan.
6. Vermijd **subsidies voor brandstof en autogebruik**. Accijnsverlagingen kunnen eenmalig de pijn verzachten maar zijn contraproductief, budgettair onhoudbaar en bereiken onvoldoende zij die de steun echt nodig hebben. Ondersteun liever via een vooruitgeschoven fiscale hervorming de inkomens van gezinnen rechtstreeks en gericht, schaf de fiscale voordelen voor **salariswagens en tankkaarten** af en maak de alternatieven voor de auto aantrekkelijker.

2. VERWARMING

Verminder de vraag naar gas en stookolie in de tertiaire en residentiële sector. Zet in op elektrische warmtepompen en renovaties.

7. Stop onmiddellijk met de promotie van **nieuwe gasboilers** en verplicht volledig **elektrische warmtepompen** bij nieuwbouw en grondige energetische renovaties.
8. Verwarm openbare gebouwen, scholen, etc. **niet hoger dan 19°C** en koel 's zomers niet harder dan 28°C. Verlaag de temperatuur 's nachts tot 15°C. Laat personeel zich te allen tijde kleden volgens de weersomstandigheden en moedig industrie en tertiaire sector aan dezelfde maatregelen te nemen.
9. Moedig ook gezinnen aan te besparen op hun energiefactuur door de **temperatuur in huis** niet hoger dan 19°C te zetten en enkel de woon-, eet- en badkamer te verwarmen. Wie gezond is en zich warm kan kleden, kan gemakkelijk nog een paar graden lager gaan.
10. Organiseer **samenaankopen** voor spaardouchekoppen, extra warm ondergoed, donsdekens, isolatiefolie, tochtstrips,... zodat niemand koud hoeft te lijden.

3. ELEKTRICITEIT

Stuur de elektriciteitsvraag en vermijd zo pieken in de consumptie.

Zet in op meer efficiëntie in productie en verbruik.

11. Sluit de oudste en minst efficiënte **gascentrales**.
12. Geef gezinnen en KMO's de mogelijkheid geld te besparen door hun **vraag af te stemmen** op de momenten dat elektriciteit het goedkoopst is (bv. wanneer er veel hernieuwbare elektriciteit beschikbaar is).
13. Ondersteun de verdere ontwikkeling van **energiegemeenschappen en andere coöperatieve energiemodellen**. Deze stimuleren niet alleen het rechtstreeks verbruik van hernieuwbare energie, maar bieden ook meer mensen toegang tot goedkope hernieuwbare energie aan een stabiele prijs.
14. Stimuleer **demand-side management** in de industrie en tertiaire sector. Laat bv. bedrijven in overleg met werknemers(delegaties) flexibeler omspringen met werkuren en verlofdagen om de vraag naar elektriciteit op piekmomenten te verlagen en de consumptie beter te spreiden.
15. Verbied **verlichting 's nachts** van billboards, etalages en lege kantoorgebouwen. Doof alle straatverlichting die niet strikt noodzakelijk is.
16. Lanceer een campagne om de vervanging van verspillende gloei- en halogeenlampen (al jaren uit de handel maar nog steeds veel gebruikt) door **LED-verlichting** te versnellen.
17. Help gezinnen het verbruik van hun (**oude**) **elektrische toestellen** te meten. Ondersteun kwetsbare gezinnen om deze toestellen te vervangen door een efficiënt nieuw exemplaar en zo stevig te besparen op hun verbruik én factuur. Vermijd daarbij het terug in de handel brengen van verspillende tweedehandstoestellen, bijvoorbeeld in de kringloopcentra.
18. Informeer duidelijk over **slim en zuinig gebruik van huishoudtoestellen**. In de keuken zorgt vrije ruimte achter de koelkast dat de warmte weg kan, en dient de diepvries minstens twee keer per jaar ontdooid te worden om oververbruik door ijsvorming te vermijden. Bij de was wordt best een lagere temperatuur gebruikt (bv. 30 en 60° i.p.v. 40 en 90°), en het gebruik van een (oude) droogkast beperkt.

Bronnen

- <https://www.theguardian.com/commentisfree/2022/feb/25/this-is-how-we-defeat-putin-and-other-petrostate-autocrats>
- <https://www.febeq.be/statistieken-gas>
- <https://economie.fgov.be/nl/publicaties/energy-key-data-juli-2021>
- <https://www.bruegel.org/2022/02/preparing-for-the-first-winter-without-russian-gas/>
- <https://www.bruegel.org/2022/01/can-europe-survive-painlessly-without-russian-gas/>
- <https://www.greenpeace.org/belgium/nl/story/26441/russische-invasie-toont-noodzaak-kernuitstap-en-gasuitstap/>
- <https://www.greenpeace.de/publikationen/20220309-greenpeace-massnahmen-kein-oel-fuer-krieg.pdf>
- <https://www.bondbeterleefmilieu.be/artikel/energieprijzen-never-waste-good-crisis>
- <https://www.iea.org/reports/a-10-point-plan-to-cut-oil-use>
- https://www.switchoffputin.org/_files/ugd/dedb49_4bad98bd68a7423d9990753971bdb3a3.pdf
- <https://www.zetookdeknopom.nl/>
- <https://www.test-aankoop.be/mobiliteit/auto-s/nieuws/hoeveel-bespaar-je-als-100-per-uur-rijdt-op-de-snelweg>
- <https://www.eea.europa.eu/themes/transport/speed-limits-fuel-consumption-and>
- <https://www.bondbeterleefmilieu.be/artikel/wacht-niet-op-fiscale-hervorming-om-te-knippen-vuile-subsidies>